

B.K. BIRLA CENTRE FOR EDUCATION

SARALA BIRLA GROUP OF SCHOOLS
A CBSE DAY-CUM-BOYS' RESIDENTIAL SCHOOL

PERIODIC TEST-1 (2026-27)

SANSKRIT (119) (SET-B)

Class : IX
Date : 15.06.2026
Admission No.:

Duration : 1 Hrs
Max. Marks : 25
Roll No.:

सामान्यनिर्देशाः

1. उत्तरलेखनात् पूर्व प्रश्नस्य क्रमाङ्कः अवश्यं लेखनीयः ।
2. प्रश्नस्य क्रमाङ्कः प्रश्नपत्रानुसारम् एव लेखनीयः ।
3. सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लेखनीयानि ।
4. प्रश्नानां निर्देशाः ध्यानेन अवश्यं पठनीयाः ।

खण्ड 'क' भागः

अपठितावबोधनम् 10 अङ्काः

प्रश्न 01 गद्यांशान् ध्यानेन पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत । (गद्यांश को ध्यान से पढ़कर प्रश्नों के उत्तर दीजिए।

Read the paragraph carefully and answer the questions.)

मम प्रियं पुस्तकं रामायणम् अस्ति। अस्मिन् ग्रन्थे मर्यादापुरुषोत्तमस्य श्रीरामस्य जीवनवृत्तं वर्तते। अस्य लेखकः महर्षिः वाल्मीकिः आसीत्। सः आदिकविः आसीत् अतः तस्य रचनां 'आदिकाव्यम्' इति कृत्वा विद्वांसः स्मरन्ति। एतत् काव्यम् अनुष्टुप् छन्दसि निवद्धम् । अत्र श्लोकानां संख्या चतुर्विंशतिसहस्रं वर्तते, तेन रामायणं 'चतुर्विंशति-साहस्री संहिता' इति नाम्ना अपि विद्वद्भिः स्मर्यते। इदं कविना नारदमुनेः प्रेरणया ब्रह्मणः वचनेन च रचितम् ।

(अ) एकपदेन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1X2=2

- (i) रामायणे कस्य महापुरुषस्य जीवनवृत्तं वर्तते ?
- (ii) रामायणं केन नाम्ना अपि विद्वद्भिः स्मर्यते ?
- (iii) इदं कविना कस्य प्रेरणया रचितम् ?

(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)

2X2=4

- (i) विद्वांसः रामायणम् 'आदिकाव्यम्' इति कृत्वा किमर्थं स्मरन्ति ?
- (ii) कविना रामायणम् कस्य प्रेरणया कस्य च वचनेन रचितम् ?
- (iii) रामायणे श्लोकानां संख्या कति वर्तते ?

(स) भाषिककार्यम्। (भाषा संबंधी कार्य।) (केवलं प्रश्नत्रयम्)

1X3=3

(i) 'रचितम्' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?

(क) रामायणम्

(ग) श्रीरामः

(ii) 'विद्वांसः' अस्य कर्तृपदस्य क्रियापदं किम् ?

(क) अस्ति

(ग) मन्यन्ते

(iii) 'महर्षिः' इति पदस्य अनुच्छेदे विशेष्यः कः ?

(क) वाल्मीकिः

(ग) कविना

(iv) 'मूर्खाः' इति पदस्य कः विपर्ययः अनुच्छेदे प्रयुक्तः ?

(क) पुस्तकम्

(ख) कविः

(ख) विद्वांसः

(घ) कविना

(ख) वर्तन्ते

(घ) स्मरन्ति

(ख) लेखकः

(घ) प्रियम्

(ग) रामायणम्

(घ) विद्वांसः

(द) अस्य गद्यांशस्य उचितं शीर्षकं लिखत ।

1X1=1

(इस गद्यांश के लिए उचित शीर्षक विकल्पों से चुनकर लिखिए। (Write an appropriate title)

प्रश्न 02 मञ्जूषायाः समुचितानि पदानि चित्वा पत्रं पूरयित्वा उत्तर पुस्तिकायां पुनः लिखत -

1/2X10=5

निम्नलिखित पत्र को मञ्जूषा से उचित शब्द को चुनकर पूर्ण कीजिए और अपनी उत्तरपुस्तिका में पुनः लिखें

Complete the following letter by choosing the appropriate word from the box and rewrite it in your answer book.

(i) -----

कानपुरम्

दिनाङ्कः -----

आदरणीयः (ii) -----

सादरं (iii) -----

अत्र कुशलं (iv) -----। अद्य मम वार्षिकपरीक्षायाः (v) ----- आगतः। अस्यां परीक्षायाम् अहं (vi) ----- स्थानं प्राप्तवान्। समाचारपत्रे मम (vii) ----- अपि प्रकाशितम्। मम् प्रधानाचार्यः प्रार्थना सभायां मह्यं (viii) ----- दत्त्वा सम्मानं कृतवान्। अहं शीघ्रमेव (ix) ----- आगमिष्यामि। ज्येष्ठेभ्यः चरण वन्दनं कनिष्ठेभ्यः च स्नेहः।

भवतां प्रिय पुत्रः

(x) -----

मञ्जूषा

स्वर्णपदकं, प्रथमं, गृहम्, चित्रम्, प्रतापः, तत्रास्तु, पिताश्री, परिणामः, नमो नमः, छात्रवासः

प्रश्न 11 कोष्ठके प्रदत्तनिर्देशानुसारं शब्दरूपस्य उचितविभक्तिपदेन रिक्तस्थानानि पूरयत - (प्रश्न चतुष्टयम्)

1X5=5

(कोष्ठक में दिए गए निर्देशानुसार शब्दरूपों के उचित विभक्ति शब्द से खाली स्थानों को भरिए)

(Fill in the blanks with suitable inflexion of the words as directed in the brackets)

(i) विष्णुः एव ----- पतिः अस्ति। (कमला-पत्नी)

(क) कमलायाः (ख) कमला (ग) कमलास्य (घ) कमलाया

(ii) जननी जन्मभूमिश्च ----- अपि गरीयसी। (स्वर्ग-पञ्चमी)

(क) स्वर्गस्य (ख) स्वर्गात् (ग) स्वर्गम् (घ) स्वर्गेण

(iii) वैभवः ----- सह कविसम्मेलनं याति। (कवि-तृतीया)

(क) कविभ्यः (ख) कविभिः (ग) कविम् (घ) कविः

(iv) द्रौपद्याः पञ्च ----- आसन्। (पति-प्रथमा)

(क) पतयः (ख) पतिः (ग) पतियः (घ) पतयाः

(v) गुरुः ----- प्रश्नं पृच्छति। (अनुजा-द्वितीया)

(क) अनुजेन (ख) अनुजया (ग) अनुजां (घ) अनुजा

प्रश्न 12 धातुरूपांशुसारं विकल्पेभ्यः उत्तरं चित्वा वाक्यानि प्रपूर्य उत्तरपुस्तिकायां पुनः लिखत - (प्रश्न त्रयम्) 1X5=5

विकल्पों में से धातु रूप के अनुसार उत्तर चुनकर रिक्तस्थान भरें और उत्तर पुस्तिका में पुनः लिखें -

Fill in the blanks by choosing the answer according to the metal form from the options and rewrite in the answer sheet -

(i) कुरुक्षेत्रं दर्शनीयस्थलम् ----- (अस् लट्)।

(क) अस्ति (ख) भवति (ग) अस्मि (घ) असि

(ii) त्वं कुत्र ----- (अस् लट्)।

(क) अस्ति (ख) स्तः (ग) सन्ति (घ) असि

(iii) लोभं मा ----- (कृ लोट्)।

(क) करोतु (ख) कुर्यात् (ग) करोति (घ) कुरुथ

(iv) तत्र वर्षा ----- (भू लृट्)।

(क) भवसि (ख) भवति (ग) भवतः (घ) भविष्यति

(v) छात्राः अत्र ----- (पठ् लङ्)।

(क) अपठन् (ख) पठन्तु (ग) पठेयुः (घ) पठन्ति

===== समाप्तम् =====